

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามประวัติศาสตร์ของคนเขมรอยู่ที่เวียดนามใต้ได้กล่าวว่า เวียดนามใต้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรกัมพูชา และได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนาเถรวาทมาจากกัมพูชาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๓ และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมมาจากกัมพูชา ทำให้คนเขมรอยู่ที่จังหวัดตราวิญแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามภาคใต้มีพระพุทธศาสนาเถรวาท และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเหมือนคนเขมรอยู่ที่กัมพูชา^๑

ตราวิญเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัดและพระสงฆ์เถรวาทมากที่สุดในทุกจังหวัดทั้งหมดที่อยู่ในเวียดนามภาคใต้ ส่วนพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สำคัญที่สุดสำหรับคนเขมรอยู่ที่เวียดนามใต้ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมเขมรตลอดมา โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลาคิดใจ และลักษณะนิสัยของคนเขมรตลอดจนการให้ความรู้ตามความจำเป็น ตามความต้องการของคนเขมรทุกคน อีกทั้งมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคม คนเขมรอยู่ที่เวียดนามส่วนมากอยู่ในกลุ่มแถบชนบทมีการศึกษาน้อย นอกจากนั้นชุมชนเขมรอยู่ในประเทศเวียดนาม ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นชุมชนเล็ก ๆ กระจายอยู่ตามจังหวัดประมาณร้อยละ ๙๐ ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ ๑๐ เท่านั้น ที่มีอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ซึ่งเป็นชุมชนหนาแน่น คนเขมรอยู่ที่ประเทศเวียดนามที่มีชุมชนส่วนใหญ่ที่มีหมู่บ้านเป็นหน่วยหลัก และมักจะมีวัดตั้งอยู่ในใจกลางในหมู่บ้านจึงมีวัดเป็นแหล่งศูนย์กลางสำหรับการสมาคม หรือการดำรงชีวิตทางสังคมและศูนย์กลางของวัฒนธรรม ชีวิตในชนบทจะอยู่รอบ ๆ วัด เพราะประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง วัดจึงเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาที่อยู่เหนือจิตใจของชาวพุทธ พิเศษคือคนเขมรอยู่ที่ประเทศเวียดนามพวกเขานับถือศาสนาพุทธประมาณ ๙๕ เปอร์เซ็นต์ และนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่สำคัญที่สุดในหมู่บ้านที่รองไปจากครอบครัว ความนับถือของชาวพุทธที่มีต่อพุทธศาสนาทำให้คนเขมรทุกคนได้ตั้งจิตตั้งใจอุทิศตนให้กับวัด ทั้งในด้านจิตใจ และทรัพย์สินจำนวนเงินที่พุทธศาสนิกชนใช้ไปในการทำบุญ วัดเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่นเป็นแหล่งหรือศูนย์กลางของชุมชน เป็นโรงเรียนเป็นสถานสงเคราะห์และเป็นที่พักสำหรับผู้ยากจน เป็นสถานที่พักผ่อนและศูนย์กลางการกีฬาเป็นต้น วัดจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเขมรอยู่มาก

พระสงฆ์เถรวาทและองค์กรทางพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะส่งเสริมเผยแผ่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์คือ การเข้าถึงและเข้าใจธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ถ้าพระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธศาสนามีบทบาทที่เด่นชัด

^๑ Ven. S. Dhammika, tr. Gemstone of the Good Dhamma (Saddhamma Maniratana), Sukhavagga, Verse No. 173, retrieved on July, 24 2008, <http://www.accesstoinight.org/lip/authors/dhammika/wheel1342.html>.

สามารถดำเนินการในรูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง^๒

ส่วนการศึกษาคนเขมรหรือเด็กเขมรใคร่จะรู้ภาษาเขมรหรืออยากเรียนธรรมต้องเข้ามาวัด ส่วนที่พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน เพราะวัดเป็นศูนย์กลางสำหรับการศึกษาของชุมชนเป็นต้น และพระสงฆ์เขมรอยู่ที่ประเทศเวียดนามเป็นองค์ประกอบหลักของพระพุทธศาสนา เพราะพระสงฆ์เป็นผู้หน้าที่ดีต่อสังคม และทำให้สังคมเกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ถ้าคนเขมรอยู่ที่เวียดนามได้ไม่มีวัดไม่มีพระสงฆ์พระพุทธศาสนาเถรวาท และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของคนเขมรต้องเสียหาย เพราะทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในวัดทั้งหมด เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง คือวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิต ศีลธรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังเป็นที่เคารพของชาวบ้านในชุมชน แล้วยังนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม หากนักวิชาการนำความรู้ และรู้จักทรัพยากรธรรมชาติเอาแรงงานมาใช้อย่างถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างความเจริญอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างถูกต้องแก่สังคม และประเทศชาติ บทบาทของพระสงฆ์อยู่ในสังคมเขมรโบราณ (เขมรโบราณเป็นชื่อของคนเขมรอยู่ที่เวียดนามใต้ที่คนเขมรอยู่ที่กัมพูชาเรียกว่า เขมรกัมพูชาโบราณเพราะอาศัยอยู่ข้างหลังในแม่น้ำโขง) เป็นงานพระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการสงเคราะห์ทางจิตใจ การช่วยป้องกันไม่ให้ชาติอื่นหรือเชื้อชาติอื่นมาทำลายวัฒนธรรม และประเพณีของตน ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำ หรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะ ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ควรปฏิบัติตนประการแรกคือต้องเป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูล ข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ไม่มีหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้อง ประการที่สองพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี มีสมรรถภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ประการที่สามคือ ต้องส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด รวมทั้งการจัดให้วัดเป็นอุทยานการศึกษา เป็นแหล่งความรู้แก่เยาวชนและประชาชน ประการที่สี่ต้องส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ดังนั้นจึงถือว่า พระสงฆ์จะต้องพยายามสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่มเพื่อที่จะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับ

^๒ พระมหาสุทนต์ อาภาภาโร ดร., การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) หน้า ๔.

และเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ อันเป็นการชักนำแนวทางไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อไปสู่การพัฒนาสังคมขนาดใหญ่ขึ้น^๓

การทำวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการทราบการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญ ต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ พิจารณาเพื่อปรับบทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญประเทศเวียดนาม จึงมีความ ประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องนี้ให้กระจ่างแจ้งและชัดเจนเพื่อนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ใน อำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญ ประเทศ เวียดนาม เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ปัจจัยที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอกว๊าน จังหวัดตรา วิญประเทศเวียดนาม มีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ ปัญหาและอุปสรรคต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอกว๊าน จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอกว๊าน จังหวัด ตราวิญ ๕ ด้านดังนี้

๑. ด้านสังคม ๒. ด้านเศรษฐกิจ ๓. ด้านการศึกษา ๔. ด้านวัฒนธรรม ๕ .ด้านสิ่งแวดล้อม

^๓ อภิชาติ พันธเสน, พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ ๓ ความหวังทางออกและ ทางเลือกใหม่ , (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐๖.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอโกวแกจังหวัดตราวิญจำนวน ๑๕๐ รูป โดยการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนพระสงฆ์ทั้งหมดที่จำพรรษาอยู่ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญเวียดนามได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เฉพาะในเขตอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ รวมระยะเวลาทำการวิจัย ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ บทบาท หมายถึง การแสดงออกของพระสงฆ์ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยการร่วมมือของชาวบ้านกับพระสงฆ์ หรือการกระทำของพระสงฆ์ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ

๑.๖.๒ การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชนโดยพระสงฆ์เป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลงใน ด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ

๑.๖.๓ พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุที่ได้อุปสมบทตามหลักของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่อยู่สังกัดในวัดในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญฝ่ายเถรวาทที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคม

๑.๖.๔ ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาแบ่งออกเป็นด้านศาสนา และด้านสามัญศึกษา

๑.๖.๕ อายุพรรษา หมายถึง ระยะเวลาในการครองเพศบรรพชิต โดยนับตั้งแต่การบรรพชาหรืออุปสมบทเข้ามาอย่างน้อยระยะเวลา ๓ เดือน ในช่วงเข้าพรรษาหรือช่วงฤดูฝนจึงจะเป็น ๑ พรรษา

๑.๖.๖ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ หมายถึง บทบาทในทางปกครองที่ได้รับแต่งตั้งอย่างถูกต้อง

๑.๖.๗ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน อำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๖.๘ ด้านสังคม หมายถึง พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในด้านการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ชุมชน นักเรียน นักศึกษา เผยแผ่ธรรม สงเคราะห์ผู้ยากไร้ พัฒนาถาวรวัตถุให้กับชุมชนมีการรับเลี้ยงดูแลเด็กกำพร้า เป็นผู้ดำเนินงานบทบาทนักสังคมสงเคราะห์และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่น

๑.๖.๙ ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์ในการสั่งสอนให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องการประหยัด ขยัน อดออม ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต

๑.๖.๑๐ ด้านการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษา เป็นการสงเคราะห์ให้คนหรือประชาชนได้รับการศึกษา

๑.๖.๑๑ ด้านวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน ในที่นี้หมายถึงวัฒนธรรมของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทที่อาศัยอยู่ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ

๑.๖.๑๒ ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมคือทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่อยู่ล้อมรอบ ตัวเราและส่งผลต่อเราทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและฝีมือมนุษย์สร้างขึ้น ในที่นี้ หมายถึงสิ่งแวดล้อมอยู่ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอโกวแก จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม

๑.๗.๔ ทำให้ทราบทัศนคติของประชาชนชาวบ้านที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน